

Модел на поведение след ухапване от кърлеж

Правилно отстраняване на запития кърлеж - най-добре е това да стане с пинсети. Леко запилия се кърлеж може лесно да се изтегли и с ръка, но задължително с ръкавица. Отстраняването трябва да стане чрез постепенно издърпване без въртене и без извиване.

Насочване към хирургично сваляне - при дълбоко впит кърлеж или при останали части от него след сваляне.

Щателна дезинфекция на кожата след сваляне на кърлежа - с йод, спирт или одеколон.

При възможност сваленият кърлеж се поставя в шишенце и се носи за изследване. В противен случай се унищожава.

Известяване на личния лекар с оглед последващо наблюдение в продължение на 30 дни относно:

- локални прояви - зачервяване, оток, болка на мястото на ухапването;
- общи прояви - температура, ставни и мускулни болки, главоболие, обрив по тялото.

Профилактика на ухапване от кърлежи

Избягване навлизането в райони с гъста растителност!

Носене на предпазно облекло! Облеклото да е с дълги и стегнати крачоли и ръкави, в светли цветове, за да се виждат по-лесно ползавилите кърлежи.

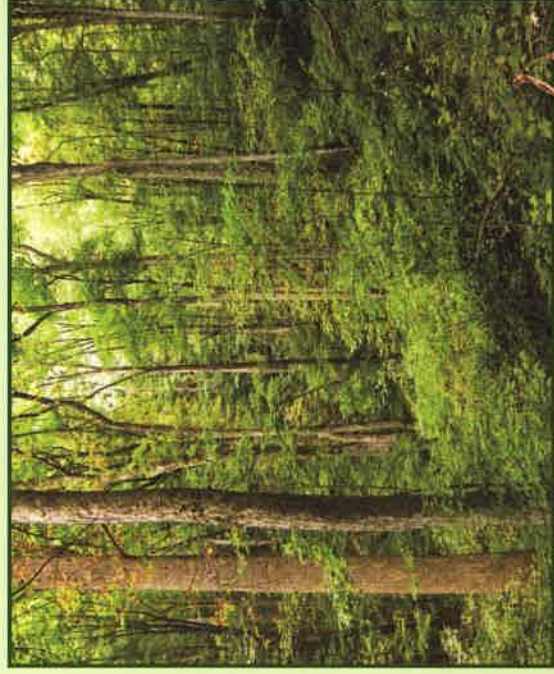
Използване на репеленти за кожата и перметрин за дрехите! Репелентите отблъскват кърлежите, а перметринът ги убива при контакт.

Ежедневен оглед на тялото за впити кърлежи, с цел недопускане на продължителен престой.

Този момент е най-важният в неспецифичната профилактика на заболяването, предавани чрез кърлежи! Особено внимание трябва да се обръща на "предпочитаните" от кърлежите места - окосената част на главата (особено при деца), по корема, под мишниците, в слабините и в гънките зад коляното.

Наложителен е и оглед на домашните кучета и носенето на противопаразитни каишки.

Редовно почистване на падналите клони и гниещи листа, окосяване на тревата и което е особено важно, ограничаване достъпът на животни в тревни площи на населените места.

ИНФЕКЦИИ, ПРЕДАВАНИ С КЪРЛЕЖИ

Кърлежите пренасят болестотворни микроорганизми!

Основна роля имат иксодовите (пастбищните) кърлежи. Заразяването на човек става чрез ухапване от инфициран кърлеж, по-рядко чрез смачкване с пръсти и попадане съдържимото на кърлежа през конюнктивата. За предаване на инфекцията са необходими средно 1-2 дни, поради което ранното сваляне на запития кърлеж е най-добрата профилактика. Възможно е заразяването да стане само часове след запиването на кърлежа.

Развитието на кърлежите се благоприятства от 2 фактора - висока влажност и достатъчен брой животни, на които те могат да паразитират. Такива условия има в широколистните гори с богата храстова растителност. Често кърлежите могат да се открият и в откритите тревни площи - паркове, градини.

Ухапването от кърлеж обикновено е безболезнено. Затова често остава незабелязано

Сред инфекциозните заболявания, предавани с кърлежи, най-голямо практическо значение у нас имат **Лаймската борелиоза (Лаймска болест)** и **Марсилската треска**. **Кримската-Конго хеморагична треска** е много тежко заболяване, но с ограничено разпространение. Кърлежите разпространяват и причинителя на **Ку-треската**.

ЛАЙМСКА БОЛЕСТ

Лаймската болест е една от най-разпространените предавани с кърлежи инфекции в България. Между 20% и 30% от възрастните иксодови кърлежи и 10% от нимфите им са заразени с причинителя на Лаймската болест.

Клиничната картина може да имитира редица заболявания.

Първият стадий започва след инкубационен период от 3 до 30 дни и се характеризира със зачервяване на кожата с диаметър > 5 см., обикновено на мястото на ухапване от кърлежа, което впоследствие бързо се разширява.

Паралелно със зачервяването или самостоятелно могат да се изявят и други симптоми на началната Лаймска болест - увеличение на лимфните възли в областта на ухапването, отпадналост, температура, болки в мускулите и ставите, невралгия, главоболие. Симптомите могат да изчезнат и без лечение, но причинителят остава в организма и заболяването може да прогресира.

Вторият стадий се развива месеци след инфекцирането. В тази фаза пациентите често съобщават за умора, проблеми с концентрацията и световъртеж. Типични са кризите на изпотяване и епизодите със силно учестен пулс. Характеризира се с някоя от следните клинични прояви - неврологични, ставни, очни, засягане на сърцето, множествени червени петна по кожата.

Третият стадий са усложненията от нелекуваната Лаймска болест, години след заразяването.

Лечението на Лаймската болест се определя от стадия на болестта. Препоръчват се високи дози антибиотици и при нужда повтаряне на лечението, вместо твърде продължителна терапия.

Възможни са рецидиви месеци и години по-късно, предизвикани от останали в организма борелии.

МАРСИЛСКА ТРЕСКА

Марсилската треска е другото най-разпространено заболяване, предавано чрез кърлежи. Заразяването става чрез ухапване от кучешки кърлеж и по-рядко при попадане на телесното съдържимо на кърлежа през конюнктивата и при размачкването му с пръсти.

Марсилската треска е разпространена предимно в Южна България и по Черноморието.

На мястото на ухапването често се появява неболезнено улътнение (тъмно петно), покрито с тъмна коричка, което в много от случаите остава незабелязано. След скрит период от 3-7 дни заболяването започва с висока температура, силно главоболие, мускулни и ставни болки, отпадналост, гадене, повръщане и зачервяване на очите. След 3-4 дни се появява характерен едропетнист обрив по цялото тяло, включително по дланите и стъпалата. С появата на обрива значително се влошава общото състояние на болния. Температурата продължава около 10 дни, но при правилно антибиотично лечение спада до 3-4 дни. При нелекуваните случаи може да се стигне до тежко засягане на черния дроб, бъбреците, нервната система и поява на кръвоизливи. През последните години се наблюдава зачестяване на тежките форми.

При своевременно и адекватно антибиотично лечение настъпва оздравяване и пълно възстановяване.

КУ-ТРЕСКА

Основен резервоар на причинителя на Ку-треската са селскостопанските животни - главно крави, кози и овце. При тях инфекцията обикновено протича без клинична проява. По време на размножителния период на животните чрез родилните ципи и околоплодните води се отделят голям брой от причинителите на болестта. Човек се заразява при вдишване на пръски и прах, съдържаци причинителя или при консумиране на заразени продукти.

Скритият период е от 3 - 30 дни. Заболяването започва остро с висока температура, втрисане, отпадналост, силно главоболие и мускулни болки. При голяма част от заболяните се развива плевмония. В някои случаи след години заболяването може да хронифицира като засегне сърцето.

При своевременно и правилно антибиотично лечение настъпва оздравяване.

За профилактиката и борбата с Ку-треската е важно:

- Млякото да се консумира само след термична обработка.

- Бремени, болни с родени или придобити клапни увреждания и лица с подтиснат имунитет трябва да се изключат от дейности, свързани с възможен контакт с причинителя на Ку-треската.

КРИМСКА-КОНГО ХЕМОРАГИЧНА ТРЕСКА

Кримската-Конго хеморагична треска е най-тежко протичащата, но за щастие най-рядко срещаната инфекциозна болест, пренасяна с кърлежи. Тя има сравнително ограничено разпространение. Среца се само в няколко области на страната: Шуменска, Великотърновска, Бургаска, Старозагорска, Сливенска, Пазарджишка, Хасковска и Кърджалийска. Освен чрез ухапване от кърлеж заразяването може да стане при допир с кръвта на болния по време на неговото изследване, обслужване или при медицинска манипулация.

Кримската-Конго хеморагична треска започва с грипоподобни оплаквания - висока температура с втрисане, главоболие, мускулни болки. Появяват се обилни кръвоизливи от кожата, венците и вътрешните органи. Може да доведе до смъртен изход. Възстановяването е продължително. Лечението задължително се провежда в инфекциозно отделение. Професионално застрашените могат да се предпазят от заразяване, като профилактично се имунизират с ваксина.